

PROCEDURI CIVILE SPECIALE. CREANȚE NECONTESTATE, DE MICĂ VALOARE ȘI LOCATIVE

Decebal-Adrian **Ghinoiu***

Rezumat: Extrasul cuprinde o scurtă expunere a dreptului de (liberă) opțiune și a intersecțiilor procedurale dintre o „comunitate” de proceduri speciale dedicate valorificării creanțelor (pecuniare) consacrate de noul Cod de procedură civilă, nou „înfiripate” în anturajul procedurii civile române post-decembriste (ordonanța de plată – creație legislativă care a suprimat, sublimându-le, proceduri naționale anterioare, dar relativ recente, și a avut ca punct de reper și norme ale dreptului Uniunii Europene; cererile cu valoare redusă – „nostrificare” a unui regulament al Uniunii Europene; evacuarea din imobilele folosite sau ocupate fără drept – construct procedural compozit, cu gradul de eterogenitate cel mai ridicat din perspectiva surselor de inspirație) și procedura comună.

7

Cuvinte-cheie: creanțe; proceduri speciale; ordonanță de plată; cereri cu valoare redusă; procedură de evacuare

Summary: The excerpt includes a brief exposition of the right of (free) option and of the procedural intersections between a „community” of special proceedings dedicated to the recovery of (pecuniary) claims enshrined in the new Code of Civil Procedure, newly „established” in the post-decembrist Romanian civil procedure environment (the order for payment procedure – a legislative creation that suppressed, sublimating them, earlier, but relatively recent, national procedures and had as a point of reference also rules of European Union law; small claims procedure – „nostrification” of an European Union regulation; the procedure for the eviction from buildings used or occupied without right – a composite procedural structure with the highest degree of heterogeneity in terms of sources of inspiration) and the common procedure.

Keywords: claims; special proceedings; order for payment; small claims; eviction proceedings

* Decebal-Adrian Ghinoiu este personal de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor, șef al Serviciului de Drept Privat din cadrul Direcției Elaborare Acte Normative a Ministerului Justiției. Poate fi contactat la adresa de e-mail dghinoiu@icloud.com.

1. DREPTUL DE (LIBERĂ) OPȚIUNE ÎNTRE PROCEDURILE SPECIALE (ȘI PROCEDURA COMUNĂ). INTERSECȚII PROCEDURALE. PUNCTE NODALE

În prezența unui potpuriu de proceduri speciale (ordonanța de plată/cererile de valoare redusă/evacuarea din imobilele folosite sau ocupate fără drept), creditorul este îndreptățit să aleagă, în funcție de specificul situației litigioase și al procedurilor, calea cea mai avantajoasă. Libertatea reclamantului este totuși mărginită, firesc, în mod direct, de particularitățile domeniilor de aplicare și de condițiile specifice de admisibilitate, iar indirect, de regulile particulare de judecare [*e.g.*, etapa scrisă/etapa cercetării judecătorești (inclusiv regimul probațiunii)/calea de atac].

La intersecția celor trei proceduri regăsim, în mod excepțional, un triplu drept de opțiune în cazul valorificării unei creanțe având ca obiect plata unei chirii/arende, creanță certă, lichidă (în quantum de până la 10.000 lei sau chiar până la 50.000 lei¹⁾) și exigibilă, constatată printr-un contract de locațiune încheiat între (ne)profesioniști sau chiar între un profesionist și o autoritate contractantă (în sensul procedurii ordonanței de plată) – ori determinată potrivit unui statut, regulament sau altui înscris, însușit de părți prin semnătură ori în alt mod admis de lege – pretenția constituind un capăt accesoriu alăturat cererii principale privitoare la evacuarea locatarului [în sensul art. 1.034 alin. (2) lit. b) C.pr.civ.]²⁾. Într-adevăr, privind lucrurile *in abstracto*, acest amalgam de proceduri speciale nu exclude tripla opțiune, pentru acele ipoteze de suprapunere perfectă a domeniilor lor de aplicare; de altfel, textul art. 1.035 alin. (3) C.pr.civ. recunoaște expres tripla (și chiar cvadrupla – de vreme ce este preservat și accesul la procedura de drept comun) opțiune. Cu toate acestea, fără a-l considera ca fiind exclusiv ipotetic, dreptul de opțiune are, în orice caz, un câmp de acțiune limitat, fiind supus unor constrângeri, impuse mai ales de procedura specială de evacuare.

8

Astfel, devin posibile joncțiuni în relația dintre fiecare două dintre cele trei proceduri: drept de alegere între procedura ordonanței de plată și procedura de evacuare [valorificarea unei creanțe privind plata unei chirii/arende, creanță certă, lichidă (fără o limitare a quantumului acesteia) și exigibilă, care rezultă dintr-un contract de locațiune (inclusiv din cele încheiate între un profesionist și o autoritate contractantă) constatată printr-un înscris ori determinată potrivit unui statut, regulament sau altui înscris, însușit de părți prin semnătură ori în alt mod admis de lege, cu condițiile ca această creanță să nu fie înscrisă la masa credală în cadrul unei proceduri de insolvență și pretenția să constituie un capăt accesoriu alăturat cererii principale privitoare la evacuarea locatarului]; drept de opțiune între procedura privind cererile cu valoare redusă și procedura de evacuare (valorificarea unui drept de creanță având ca obiect plata unei chirii/arende de până la 10.000/50.000 lei, pretenție alăturată cererii principale privitoare la evacuarea locatarului); drept de alegere între procedura privind ordonanța de plată și cererile cu valoare redusă pentru satisfacerea pe calea justiției a unor drepturi de creanță (recunoașterea unei creanțe certe, lichide și exigibile constând în obligații de plată a unor sume de bani care rezultă dintr-un contract civil, inclusiv din cele încheiate între un profesionist și o autoritate contractantă, constatată printr-un înscris ori determinate potrivit unui statut, regulament sau altui înscris, însușit de părți prin semnătură ori în alt mod admis de lege, dacă valoarea

¹⁾ V. art. 8 și art. 20-21 din Legea nr. 220/2022 (privind valorificarea adaptată a unor măsuri dovedite benefice pentru instituțiile din domeniul justiției instituite pe perioada stării de alertă declarate în vederea prevenirii și combaterii efectelor pandemiei de COVID-19); cf. ex-art. 9 și ex-art. 18 din Legea nr. 114/2021 (privind unele măsuri în domeniul justiției în contextul pandemiei de COVID-19); v. și propunerea legislativă pentru modificarea art. 1.026 alin. (1) din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (nr. de înregistrare Senat L517/2023; nr. de înregistrare Camera Deputaților PL-x nr. 606/2023), care prevede majorarea, fără rezerve temporale, a pragului valoric tot la suma de 50.000 lei.

²⁾ Cu condiția suplimentară ca această creanță să nu fie înscrisă la masa credală în cadrul unei proceduri de insolvență.

obiectului cererii, excluzând accesoriile, este de până la 10.000/50.000 lei; și în acest caz se adaugă cerința ca această creanță să nu fie înscrisă la masa credală în cadrul unei proceduri de insolvență³⁾).

Dubla opțiune pare mai ostensibilă și mai facilă în cazul suprapunerii procedurii privind cererile cu valoare redusă cu oricare dintre celelalte două proceduri, dat fiind domeniul de aplicare *ratione materiae* mai puțin rigid, mai permisiv, al primeia. Iar, în cazul ultimului „concurș” de proceduri speciale, aria de congruență pare cea mai generoasă, cumulara condițiilor de admisibilitate îngăduind o sferă mai largă de creanțe valorificabile la libera apreciere a creditorului.

Bineînțeles că nimic nu împiedică creditorul-reclamant să recurgă la calea procedurală de drept comun, asumându-și posibile „riscuri” mai mult sau mai puțin inerente, manifeste sau aleatorii (precum lentoarea procedurală sau nerentabilitatea financiară).

2. PROCEDURI SPECIALE

Toate cele trei proceduri examinate îndeplinesc cu brio criteriile care le permit asocierea apelativului de proceduri speciale⁴⁾. Fiecare dintre cele trei proceduri analizate alcătuiește un corpus, mai mult sau mai puțin armonios, de norme, în esență speciale (în cea mai mare parte derogatorii; mai rar, excepționale; firesc, dar în mult mai mică măsură, precizatoare), care, la nevoie, apelează la patronajul normelor de procedură comune/ordinare. Este bine înțeles că parcurgerea tuturor etapelor și fazelor procedurii contencioase (sau, după caz, necontencioase) de drept comun, chiar și într-o formă abreviată, riscă să compromită eficacitatea și celeritatea inerente unei proceduri speciale; soarta celor mai multe dintre procedurile speciale este *a priori* pecetluită: sunt naturalmente sau chiar esențialmente predestinate să se abată de la mersul comun al procedurii, pentru a-și îndeplini menirea de instrumente simplificate, abreviate și rapide de soluționare a unor categorii de litigii, contribuind la optimizarea activității de înfăptuire a justiției, inclusiv prin degrevarea instanțelor.

9

Exemplificăm unele dintre particularitățile marcante ale celor trei proceduri speciale:

- condițiilor comune de formulare a cererii introductive li se adaugă, în cazul a două dintre cele trei proceduri speciale, o cerință specială de admisibilitate – parcurgerea unei proceduri speciale prealabile sesizării instanței (somația în cazul ordonanței de plată/notificarea în cazul procedurii speciale de evacuare);

³⁾ Pentru a rămâne în exclusivitate un drept de opțiune între cele două proceduri, ar fi necesară excluderea creanțelor având ca obiect plata chiriei/arendei (putând fi incluse cele privitoare la plata unor sume de bani în temeiul unor contracte de închiriere, însă cu alt obiect decât plata chiriei/arendei).

Tot între cele două proceduri speciale (și, desigur, cea de drept comun) poate opta creditorul-reclamant și pentru valorificarea dreptului la despăgubiri, ca și a altor drepturi născute în temeiul contractului sau al legii [v. art. 1.035 alin. (2) și (3) C.pr.civ.].

⁴⁾ În doctrina de întâmpinare a noului C.pr.civ. s-a afirmat că procedurile speciale urmează mai degrabă tipologia C.pr.civ. 1865 decât sistemul relativ complex prevăzut de noul Cod pentru procedura contencioasă de drept comun (v. Gh.-L. Zidaru, Proceduri speciale: procedura ordonanței de plată, în Conferințele Noului Cod de procedură civilă, p. 107). Această afirmație, îndrăzneată, are câțiva sămburi de adevăr: art. 12¹ LPA NCPC – astfel cum a fost introdus prin art. VII pct. 1 din Legea nr. 138/2014 (pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative conexe) – exclude aplicarea dispozițiilor art. 200 C.pr.civ. privind verificarea și regularizarea cererii (punct nodal în arhitectura etapei scrise) din procedurile speciale care nu sunt compatibile cu aceste prevederi, precum și din incidentele procedurale; fixarea primului termen de judecată nu se realizează, potrivit noii concepții configurate prin art. 201 C.pr.civ., după finalizarea comunicării reciproce a pretențiilor/apărărilor/motivelor de fapt și de drept/dovezilor ș.a.m.d., ci *ab initio* [v., e.g., art. 1.019 alin. (1) și (3) C.pr.civ.; în sensul că termenul este fixat de la bun început de completul stabilit aleatoriu, iar nu doar la sfârșitul fazei scrise, v. Gh.-L. Zidaru, Proceduri speciale: procedura ordonanței de plată, în Conferințele Noului Cod de procedură civilă, p. 116].

- cererii introductive de instanță îi sunt dedicate unele dispoziții particulare [într-o variantă abreviată și adaptată, în procedurile ordonanței de plată și cererilor cu valoare redusă (în cazul ultimei chiar standardizată); în procedura de evacuare sunt aplicabile dispozițiile dreptului comun în materie; cererea introductivă de instanță care rămâne supusă verificării și regularizării (într-o formulă expresă și particulară în cazul procedurii privind cererile cu valoare redusă)];

- regimul întâmpinării cunoaște particularități în toate cele trei proceduri speciale [de la caracter obligatoriu (la ordonanța de plată și în procedura formulară a cererilor cu valoare redusă) până la lipsa obligativității în procedura specială de evacuare], iar cererea reconvențională este exclusă doar în procedura specială de evacuare;

- fixarea primului termen de judecată urmează un regim particular în cazul procedurii ordonanței de plată;

- caracterul atipic, prin ipoteză, al procedurilor speciale este semnalat și de reglementările care instituie termene pentru finalizarea anumitor etape procesuale sau chiar a soluționării cauzei [e.g., art. 1.023 alin. (1) C.pr.civ., art. 1.031 alin. (1) C.pr.civ.], abordare care rămâne o excepție în dreptul comun [care mai degrabă operează cu posibilitatea instituirii unor termene scurte și, ca excepție, stabilește termene relative (de recomandare), de exemplu, pentru etapa redactării și pronunțării hotărârii judecătorești];

- în toate cele trei proceduri speciale, intervin limitări ale probatorului/mijloacelor de apărare, în diferite modalități și grade.

Evidențierea trăsăturilor specifice celor trei proceduri speciale⁵⁾ ușurează extragerea beneficiilor, în general comune (simplificarea, abrevierea și accelerarea procedurii), ca și a neajunsurilor – generale [desfășurarea unui contencios trunchiat, care fie cedează în fața contenciosului de drept comun (ca în cazul contestării creanței în procedura ordonanței de plată), fie impune dislocarea cererii reconvenționale (care nu poate fi soluționată în cadrul procedurii privind cererile cu valoare redusă) sau a tuturor pretențiilor pârâtului (în cazul procedurii speciale de evacuare); restricționarea (oralității) dezbaterilor; regimul probatoriu cazon (prezent în toate cele trei proceduri); stabilirea unei singure căi de atac (de reformare, cu caracter devolutiv) și termenele scurte de exercitare a acesteia] și specifice [procedura prealabilă obligatorie/posibilitatea aprecierii nedepunerii întâmpinării ca o recunoaștere a pretențiilor creditorului/impunerea unui termen de pronunțare a hotărârii (în procedura ordonanței de plată); standardizarea formelor de exprimare a pretențiilor și a apărărilor/instituirea unui termen scurt de pronunțare și redactare a hotărârii (în procedura cu privire la cererile cu valoare redusă); reguli atipice de comunicare a citațiilor și a altor acte de procedură/soluționarea unor cereri fără citarea pârâtului/interdicția suspendării executării hotărârii (în procedura specială de evacuare)] – implicate de parcurgerea acestor căi particulare de valorificare a drepturilor de creanță având ca obiect plata unei sume de bani, în raport cu parcurgerea procedurii ordinare, pe care reclamanții trebuie să le ia în calcul în evaluarea câștigurilor și a pierderilor procedurale, bineînțeles, după observarea domeniilor de aplicare a celor trei proceduri speciale, delimitate prin utilizarea unor criterii de natură diferită (*ratione valoris* în cazul cererilor cu valoare redusă și, în subsidiar, *ratione materiae*; *ratione materiae* și *ratione personae* în cazul ordonanței de plată; *ratione materiae* în cazul procedurii de evacuare).

⁵⁾ Ca avantaje/dezavantaje ale procedurii cererilor cu valoare redusă, în doctrină au fost semnalate, e.g.: faptul că sesizarea instanței se face prin completarea unui formular cu conținut predeterminat; faptul că soluționarea cererii se face în condiții de celeritate; faptul că se plătește o taxă judiciară de timbru redusă / faptul că este eliminată oralitatea, înfățișarea părților fiind dispusă numai ca excepție; faptul că administrarea altor probe decât înscrisurile este condiționată de cerința ca administrarea acestora să nu necesite cheltuieli disproporționate față de valoarea cererii de chemare în judecată; faptul că se poate ajunge ca reclamantul să nu primească nicio sumă de bani cu titlu de cheltuieli de judecată – v. M. Tăbărcă, *Drept procesual civil*, vol. III (Căile de atac. Procedurile speciale), ed. a III-a, Ed. Solomon, București, 2023, p. 521, nota 1.

3. ACCELERAREA PROCEDURII. PROPUNERI DE LEGE FERENDA

Efectul accelerării procedurilor speciale analizate nu se obține neapărat prin stabilirea unor termene prescurtate (de comunicare/îndeplinire a actelor procedurale/chiar de soluționare a cererii), ci la sporirea caracterului abreviat concură și alte norme procedurale particulare care condensează diversele etape procedurale (etapa scrisă, inclusiv, uneori, prin eliminarea obligativității formulării întâmpinării/etapa cercetării judecătorești, caracterizată prin limitarea probatoriului și a mijloacelor de apărare/etapa dezbaterilor, constrânse la un caracter sumar) și flexibilizează traversadele între polii procedurii civile.

Actualele criterii de determinare a câmpurilor de aplicare a celor trei proceduri speciale fac dificil de identificat un alt numitor comun manifest în afara caracterului pecuniar al creanței, convergența fiind, prin urmare, limitată – astfel că alternativele creditorului-reclamant sunt mai degrabă de ordin teoretic. Pragul valoric, de temporară aplicabilitate, instituit inițial de Legea nr. 114/2020 și, ulterior, de Legea nr. 220/2022, poate constitui o soluție durabilă, de luat în seamă, în cazul procedurii privind cererile cu valoare redusă⁶⁾; este, desigur, de observat dacă, în practică, o asemenea abordare nu ar putea să atragă, într-o primă etapă, chiar „canibalizarea” procedurii ordonanței de plată. Pentru promovarea unei eventuale noi proceduri speciale s-ar putea avea în atenție (împrumutând modelul procedurii privind cererile cu valoare redusă) statornicirea unei limite valorice a obiectului creanțelor [(într-o primă etapă) semnificativ] sub marja instituită pentru determinarea actuală, potrivit criteriului valoric, a competenței materiale a judecătorilor (200.000 lei)⁷⁾.

Atribuirea competenței jurisdicționale judecătoreiei (pentru soluționarea unei eventuale noi proceduri speciale) ar constitui o urmare firească, în acord cu concepția contemporană a noului Cod⁸⁾, de a da satisfacție exigenței proximității sau degrevării tribunalelor, instanțe cu plenitudine de competență pentru judecata în fond de primă instanță, și curților de apel.

Din perspectiva citării, o soluție echilibrată ar fi constituită de aplicarea dispozițiilor privind citarea în procesele urgente, soluții excepționale, precum cele consacrate în procedura specială de evacuare – în a cărei nișă se justifică a fi păstrate – nefiind o variantă viabilă pentru o regulă comună (fie aceasta dedicată doar complinirii unor proceduri speciale, dar contencioase).

Dintre toate cele trei proceduri speciale, opinăm că cea aplicabilă cererilor cu valoare redusă pare, *in globo*, reglementarea specială cea mai potrivită pentru o extrapolare la rang de norme comune⁹⁾ [fie, dar într-o mai

⁶⁾ A se vedea, *supra*, propunerea legislativă pentru majorarea pragului valoric la 50.000 lei.

⁷⁾ Sau un astfel de prag valoric ar putea fi promovat drept criteriu de atragere a aplicabilității unei eventuale proceduri civile comune simplificate.

⁸⁾ Cf. Gh.-L. Zidaru, în V.M. Ciobanu, M. Nicolae (coord.), Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat, vol. I (Art. 1-526), ed. a II-a, revizuită și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2016, pp. 323.

⁹⁾ Doctrina a relevat această tendință, nicidecum neobișnuită, ca o procedură sumară să fie utilizată practic drept procedură ordinară, așa cum a fost cazul *processus summarius* din Codul judiciar bavarez (*Codex juris bavarici judiciarii*) din 1753 sau precum alte cazuri similare în care o procedură specială simplificată la debut a înlocuit ulterior procedura ordinară; în plus, chiar și întreaga istorie a procedurii civile romane poate fi descrisă ca o succesiune de tranziții de la o procedură ordinară, formală, la una simplificată (de la *legis actiones* la procedura formulară și de la procedura formulară la *cognitio*) – v. X.E. Kramer, S. Kakiuchi, Relief in Small and Simple Matters in an Age of Austerity. General report for the XVth World Congress of Procedural Law, în H. Pekcanitez, N. Bolayir, C. Simil (eds.), XVth International Association of Procedural Law World Congress, Oniki Levha Yayıncılık, Istanbul, 2016, p. 138, nota 35; s-a mai remarcat faptul că cererea de proceduri necostisitoare și rapide nu se limitează la procedurile mici și simple, ci constituie un ideal pentru orice procedură civilă, deoarece fiecare procedură ar trebui să se desfășoare cu un cost rezonabil și într-un termen rezonabil, și că simplificarea procedurilor este o problemă pentru întregul sistem judiciar, lucru care explică faptul că în unele țări, în care problema cheltuielilor sau a întârzierilor în justiția civilă este gravă, se acordă o atenție deosebită simplificării și, în consecință, reducerii costurilor și asigurării celerității procedurii (*ibidem*, pp. 137-138).

mică măsură (din cazul riscului de suprapuneri normative și de diluare a obiectivului simplității legislative), pentru o nouă procedură specială de valorificare a creanțelor pecuniare, fie, mai degrabă, pentru extragerea unor noi reguli care să guverneze, *in genere*, procedura contencioasă – devenind, în toate scenariile, la rândul său, obiect de „canibalizare”¹⁰⁾, și excluzând *ab initio* teza constituirii unui drept general al procedurilor contencioase speciale], „împănată” însă și cu unele reguli speciale extrase din celelalte două proceduri analizate. Preliminar, soluția cea mai la îndemână, una parcimonioasă însă, rămâne „permanentizarea” pragului valoric de 50.000 lei – pistă de reglementare urmată, cu consecvență, se pare, de legiuitor –¹¹⁾ și cercetarea efectelor sale la nivel sistemic¹²⁾.

Fără a anticipa concluziile și propunerile următoarelor secțiuni, apreciem că „substanța” unei asemenea noi proceduri (fie aceasta specială sau, mai degrabă, instituind soluții normative comune, dar, cum vom propune finalmente, pentru un modul simplificat al procedurii contencioase ordinare) – desigur, fără sacrificarea unor principii fundamentale sau reguli directe imuabile, constante sau „inderogabile” ale procesului civil (român¹³⁾) – ar putea viza, bineînțeles, mai degrabă elemente proprii procedurii de judecată, *e.g.*: instituirea unei (noi) proceduri prealabile obligatorii (care să confere debitorului-pârât un termen suplimentar de executare voluntară); utilizarea unor formulare standard (urmând exemplul celor consacrate actualmente de procedura privind cererile cu valoare redusă)¹⁴⁾; o interșanjabilitate sporită între

¹⁰⁾ Oricum, dreptul Uniunii Europene nu impune edictarea unei proceduri domestice cu privire la cererile cu valoare redusă.

¹¹⁾ *V. supra* propunerea legislativă pentru majorarea pragului valoric la 50.000 lei.

¹²⁾ Nu este neapărat de așteptat o creștere a numărului de cauze naționale privind cererile de valoare redusă (cel puțin) proporțională cu majorarea pragului valoric [v. exemplul Angliei și Țării Galilor în perioada 1990-2001, când creșterea pragului valoric de la 1.00£ la 3.000£ în anul 1996 și la 5.000£ în anul 1999 a avut exact rezultatul opus celui rezonabil așteptat, mult mai puține cereri de valoare redusă fiind introduse în anul 1999 decât în anul 1996 – *v. J. Baldwin*, *Is There a Limit to the Expansion of Small Claims?*, în *Current Legal Problems*, vol. 56, iss. 1, 2003, p. 324.

¹³⁾ În ambianța procedurii civile italiene s-a învederat că asigurarea desfășurării unui proces în deplinătatea expresiei dreptului la acțiune, la apărare și la contradictorialitate nu constituie un lux pe care sistemul procesual îl poate refuza, ci un principiu inderogabil al sistemului, probabil de relevanță constituțională, sacrificat fără a se obține vreun rezultat concret – *v. C. Cecchella*, *Contributo a una giustizia civile*. Una prima lettura della legge delega Cartabia sul processo civile, în *Politica del diritto*, fasc. 4, 2021, p. 529 (unde se mai precizează, în contextul recente reforme procesuale italiene că și astăzi PNRR exprimă, ca obiectiv, valorile de efectivitate și eficiență, care au fost întotdeauna premisele succesiunii de decenii de reforme privind procedura civilă); cu privire la raportul dintre eficiență și efectivitate, *v., e.g., R. Martino*, *Il processo civile di fronte all'emergenza: „accelerazione” del rito e tramonto del principio di oralità*, în *Il Processo*, fasc. 1, 2023, nr. 3, disponibil în baza de date DeJure-Giuffrè Francis Lefebvre, <https://dejure.it/> [unde se arată, între altele, că principiul eficienței privește în mod direct gestionarea resurselor (limitate) alocate serviciului justiției și ține de dimensiunea (cantitativă) a realizării interesului general în ceea ce privește funcționarea, în ansamblu, a mașinăriei justiției; principiul eficacității protecției își are rădăcinile în relația dintre dreptul material și proces, fiind necesar ca dreptul la protecție judiciară să se numere printre drepturile inviolabile ale persoanei și ca utilizatorul individual al justiției să obțină, prin intermediul procesului, tot ceea ce îi este garantat de sistem, adică de dreptul material; principiul efectivității protecției este plasat într-o dimensiune esențialmente individuală (calitativă), ca drept fundamental al fiecărui utilizator al serviciului justiției, pe când principiul eficienței operează la nivelul interesului general în ceea ce privește gestionarea prudentă a resurselor și buna funcționare a sistemului judiciar; din perspectiva realității normative, se conchide că mariajul, vechi de mii de ani, între contradictorialitate și oralitate, care reprezintă (sau, mai degrabă, ar trebui să reprezinte) o joncțiune esențială a procesului civil, este considerat în mod evident anacronic sub impulsul principiului eficienței, atât de mult, încât, după reforma Cartabia, oralitatea a dispărut aproape complet în dreptul procesual civil italian].

În aceeași ordine de idei, s-a semnalat că ar fi oportun să se renunțe la postulatul necesităților economiei și al intereselor de piață, ca paradigmă unică sau principală și ca motor fundamental al reformelor în justiția civilă, înlocuindu-l cu orizontul mult mai larg și mai complex al drepturilor și al celor care continuă să fie titularii nemulțumiți ai acestor drepturi – *v. G. Gilardi*, *Introduzione. Uno sguardo alla riforma della giustizia civile dopo i decreti delegati di attuazione della legge n. 206/2021*, în *Questione Giustizia*, 1/2023, p. 29.

¹⁴⁾ Standardizarea procedurii (cel puțin în cazul anumitor proceduri speciale sau al unor incidente procedurale) poate atrage și avantajul, general, al încurajării încadrării motivelor de fapt și de drept care sprijină pretențiile și apărările părților în limite rezonabile, concomitent cu posibila limitare a apetitului justițiabililor pentru expozeuri gargantuești, care, de multe ori, se regăsesc ogândite, subsecvent, ca atare, în chiar actul final al judecății (ce capătă, la rândul său, proporții, cum altfel, pantagruelice). Limitarea cantitativă a cererilor și apărărilor părților – practică în unele legislații – merită o analiză separată, pentru că întotdeauna riscul promovării unei abordări procustiene trebuie bine cântărit și evitat cu grijă.

procedura specială și procedura de drept comun (cu reguli precise privind pasajul între acestea); asigurarea unei contradictorialități scrise (în camera de consiliu) – pe temei voluntar; restrângerea probatoriului (la înscrisuri și, dacă este cazul, la explicații ale părților), cu acordarea posibilității încuviințării altor probe de către instanță, ținută de observarea criteriului economicității (administrarea probei să nu necesite cheltuieli disproporționate față de valoarea cererii de chemare în judecată sau a cererii reconvenționale) și/sau al celerității procesuale (administrarea probei să nu necesite un timp îndelungat); limitarea cheltuielilor de judecată (facultatea instanței de a le cenzura, neacordând părții care a câștigat procesul cheltuielile care nu au fost necesare/au avut o valoare disproporționată în raport cu valoarea cererii¹⁵⁾); consacrarea unei singure căi de atac [cu caracter devolutiv (eventual specifică)]; recunoașterea forței executorii a hotărârii de primă instanță.

Articolul reprezintă un extras adaptat din Lucrarea „Proceduri civile speciale. Creanțe necontestate, de mică valoare și locative”, publicată la Editura Solomon în luna octombrie 2024. Mai multe detalii despre lucrare găsiți [aici](#).

¹⁵⁾ În doctrină a fost deja avansată propunerea de transformare a normei cuprinse în art. 1.032 alin. (2) C.pr.civ. – potrivit căreia instanța nu va acorda părții care a câștigat procesul cheltuielile care nu au fost necesare sau care au avut o valoare disproporționată în raport cu valoarea cererii – într-o regulă comună (v. *I. Deleanu*, *Tratat de procedură civilă*, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2013, II, p. 686).